

предполагающих риск. *Вехи экономической мысли*. Вып. 1. Теория потребительского поведения и спроса. СПб.: Экономическая школа, 1993. С. 208-249.

4. Эволюция экономической роли государства. URL: https://studbooks.net/33508/ekonomika/evolyutsiya_ekonomicheskoy_rol_i_gosudarstva.

5. Государство как институт макроэкономического регулирования. URL: https://studbooks.net/33510/ekonomika/gosudarstvo_institut_makroekonomicheskogo_regulirovaniya.

*Сук П.Л., доктор економічних наук, професор,
професор кафедри оподаткування
Відокремлений підрозділ Національного
університету біоресурсів і природокористування
України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ ОБЕРНЕНИМИ МЕТОДАМИ ЗМЕНШЕННЯ ЗАЛИШКОВОЇ ВАРТОСТІ

DEPRECIATION OF LOW-VALUE AND FAST-WEARING ITEMS BY REVERSE METHODS OF REDUCING THE RESIDUAL VALUE

Анотація. Розглянуто особливості використання малоцінних та швидкозношуваних предметів у процесі виробництва. Доведено подібність малоцінних та швидкозношуваних предметів до необоротних активів. Обґрунтовано доцільність нараховувати амортизацію на малоцінні та швидкозношувані предмети. Запропоновано нараховувати амортизацію малоцінних та швидкозношуваних предметів за допомогою обернених методів зменшення залишкової вартості.

Ключові слова: малоцінні та швидкозношувані предмети, амортизація, необоротні активи, оборотні активи, методи амортизації.

Abstract. The peculiarities of using low-value and fast-wearing items in the production process are considered. The similarity of low-value and fast-wearing items to non-current assets is proved. The expediency of calculating depreciation on low-value and fast-wearing items is substantiated. It is proposed to calculate depreciation of low-value and fast-wearing items using reverse methods of reducing the residual value.

Keywords: low-value and fast-wearing items, depreciation, non-current assets, current assets, depreciation methods.

Постановка проблеми. Підприємства в процесі своєї діяльності використовують необоротні і оборотні активи. Оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [1].

До оборотних активів відносяться грошові кошти і різні види запасів, зокрема сировина, матеріали, малоцінні та швидкозношувані предмети (далі – МШП), запасні частини, будівельні матеріали, паливо, напівфабрикати, поточні біологічні активи і інші. Особливістю

їх є те, що вони можуть бути використані чи приймати участь у процесі виробництва один раз і повністю переносять свою вартість на виготовлену продукцію за один операційний цикл.

Необоротні активи – всі активи, що не є оборотними [1]. Необоротні активи – це активи, що призначені для реалізації чи споживання протягом більш як одного операційного циклу чи протягом більше дванадцяти місяців з дати балансу.

Необоротні активи включають основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокові біологічні активи, довгострокову дебіторську заборгованість і ін.

Особливістю необоротних активів є те, що вони багато разів можуть бути використані у процесі виробництва, приймають участь у декількох операційних циклах і частинами переносять свою вартість на виготовлену продукцію. До необоротних активів відносять активи, що мають строк використання більше 1 року.

Вартість оборотних активів списується у витрати при їх відпуску у виробництво. Вартість необоротних активів розподіляється частинами протягом строку їх використання.

У складі оборотних активів обліковуються МШП, які можуть приймати участь у декількох виробничих циклах, мають строк використання до 1 року і можуть мати будь-яку вартість. Вони подібні до необоротних активів, але використовуються до 12 місяців. МШП на відміну від інших оборотних активів можуть багато разів використовуватись у процесі виробництва.

Вартість МШП доцільно розподіляти протягом строку їх використання шляхом нарахування амортизації, як і по необоротних активах.

Методи амортизації необоротних активів встановлені Податковим кодексом України [2] і П(С)БО 7 “Основні засоби” [3]. В світовій практиці відомі також і інші методи амортизації необоротних активів.

Пропонується нараховувати амортизацію МШП оберненими методами зменшення залишкової вартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку МШП і їх використання у процесі виробництва розглянуто в працях багатьох вчених [4; 5; 6; 7], проте вони потребують подальшого дослідження в сучасних умовах.

Мета статті – обґрунтувати необхідність нараховувати амортизацію на МШП оберненими методами зменшення залишкової вартості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податковим кодексом України [2] і П(С)БО 7 “Основні засоби” [3] передбачено можливість підприємствам нараховувати амортизацію на необоротні активи за методом зменшення залишкової вартості і методом прискореного зменшення залишкової вартості (або метод 200% зменшення залишкової вартості).

За методом зменшення залишкової вартості річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об’єкта на початок звітнього року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Вона обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об’єкта від результату ділення ліквідаційної вартості об’єкта на його первісну вартість.

За методом прискореного зменшення залишкової вартості річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об’єкта на початок звітнього року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється виходячи із строку корисного використання об’єкта і подвоюється. У світовій практиці використовують різні варіанти методу прискореного зменшення залишкової вартості,

які встановлюються організацією за допомогою прискорюючого коефіцієнта від 1 до 3 [8; 9; 10; 11; 12].

Отже, застосовуються два види методів зменшення залишкової вартості:

- 1) метод зменшення залишкової вартості без використання прискорюючого коефіцієнта;
- 2) методи зменшення залишкової вартості з використанням прискорюючого коефіцієнта.

П(С)БО 9 “Запаси” визначено, що для цілей бухгалтерського обліку запаси включають МШП, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року [13].

Вартість МШП, що передані в експлуатацію, виключається зі складу активів (списується з балансу) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і відповідними особами протягом строку їх фактичного використання [13, п. 23].

Амортизацію за методами зменшення залишкової вартості можна нараховувати не тільки по необоротних активах, а і по МШП. На відміну від інших оборотних активів, МШП можуть багато разів приймати участь у процесі виробництва і використовуватись декілька періодів (до 12 місяців), а тому їх вартість доцільно розподіляти по цих періодах. Це дасть змогу точніше вираховувати витрати за період і собівартість продукції.

Хоча МШП обліковуються у складі оборотних активів, але вони можуть мати будь-яку вартість, а тому списання їх у витрати лише в одному періоді при відпуску у виробництво може значно завищити собівартість продукції в цьому періоді і відповідно занизити її собівартість в інших періодах.

Це порушує принцип бухгалтерського обліку нарахування та відповідності доходів і витрат, бо здійснені витрати за період повинні відповідати отриманим у цьому періоді доходам [14].

По МШП можна нараховувати амортизацію за оберненими методами зменшення залишкової вартості. Вони є протилежними до методів зменшення залишкової вартості. Їх можна використовувати в управлінському обліку.

Кожному методу зменшення залишкової вартості відповідає обернений метод зменшення залишкової вартості.

Таким чином, обернені методи зменшення залишкової вартості також можуть бути двох видів:

- 1) без використання прискорюючого коефіцієнта;
- 2) з використанням прискорюючого коефіцієнта.

Також можна використовувати обернені методи зменшення залишкової вартості з прискорюючим коефіцієнтом від 1 до 3.

Для визначення амортизації за оберненим методом зменшення залишкової вартості необхідно спочатку вирахувати амортизацію за методом зменшення залишкової вартості і переставити навпаки: перший рік в останній, другий в передостанній і т.д.

На прикладі розглянемо нарахування амортизації МШП за оберненим методом 243 % зменшення залишкової вартості. Первісна (початкова) вартість МШП – 25000 грн, строк експлуатації 12 місяців, ліквідаційна вартість – 1000 грн. Отже, вартість МШП, що підлягає амортизації, становить 24000 грн ($25000 - 1000 = 24000$).

МШП мають строк експлуатації до 1 року, а періодами їх амортизації будуть місяці.

Місячна сума амортизації за методом 243% зменшення залишкової вартості визначається за формулами:

$MCA = P_{зв} \times MHA$, де MCA – місячна сума амортизації; $P_{зв}$ – первісна (залишкова вартість); MHA – місячна норма амортизації.

$MHA = 100\% : n \times 2,43$, де n – кількість місяців корисного використання об'єкта, 2,43 – прискорюючий коефіцієнт.

Таким чином, місячна норма амортизації становить 20,24 % ($(100\% : 12) \times 2,43 = 20,24\%$). Потрібно спочатку розрахувати амортизацію за методом 243 % зменшення залишкової вартості (табл. 1).

Таблиця 1

Розрахунок суми амортизації МШП за методом 243 % зменшення залишкової вартості

Місяць	Первісна (залишкова) вартість, грн	Місячна норма амортизації, %	Місячна сума амортизації, грн
1	24000	20,24	4858
2	19142	20,24	3874
3	15268	20,24	3090
4	12178	20,24	2465
5	9713	20,24	1966
6	7747	20,24	1568
7	6179	20,24	1251
8	4928	20,24	997
9	3931	20,24	796
10	3135	20,24	635
11	2500	20,24	506
12	1994	20,24	1994
x	Разом	x	24000

В табл. 2 розглянуто розрахунок амортизації МШП за оберненим 243 % методом зменшення залишкової вартості.

Таблиця 2

Розрахунок суми амортизації МШП за оберненим методом 243 % зменшення залишкової вартості

Місяць	Первісна (залишкова) вартість, грн	Місячна норма амортизації, %	Місячна сума амортизації, грн
1	1994	20,24	1994
2	2500	20,24	506
3	3135	20,24	635
4	3931	20,24	796
5	4928	20,24	997
6	6179	20,24	1251
7	7747	20,24	1568
8	9713	20,24	1966
9	12178	20,24	2465
10	15268	20,24	3090
11	19142	20,24	3874
12	24000	20,24	4858
x	Разом	x	24000

В табл. 1 і 2 наведено порядок нарахування амортизації МШП за прямим і оберненим методами 243 % зменшення залишкової вартості. В оберненому методі 243 % зменшення залишкової вартості місячні суми амортизації є протилежними до прямого методу 243 % зменшення залишкової вартості.

Висновки. МШП обліковуються в складі оборотних активів. Проте вони подібні до необоротних активів. МШП можуть бути будь-якої вартості, мають строк використання до 1 року і приймають участь у виробничому процесі більше як один раз. Згідно П(С)БО 9 “Запаси” вся вартість МШП списується у витрати при їх відпуску у виробництво. Проте по МШП доцільно нараховувати амортизацію і розподіляти їх вартість по періодах, зокрема по місяцях. Для цього можна використовувати різні методи амортизації, що передбачені для необоротних активів. МШП можна амортизувати за оберненими методами зменшення залишкової вартості. Розглянуто приклад нарахування амортизації на МШП за допомогою оберненого методу 243 % зменшення залишкової вартості.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджено наказом Міністерства фінансів України 07 лютого 2013 р. № 73, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 р. за № 336/22868. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
2. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджено наказом Міністерства фінансів України 27 квітня 2000 р. № 92, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 р. за № 288/4509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: ПП “Рута”, 2009. 912 с.
5. Огійчук М.Ф., Сколотій Л.О., Беленкова М.І. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник. К.: Алерта, 2016. 1040 с.
6. Сопко В.В., Карєв В.П. Деякі питання термінології та класифікації засобів праці. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. № 3. С. 11-15.
7. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підручник. К.: Алерта, 2016. 928 с.
8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 “Основні засоби”. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text.
9. URL: <https://www.accountingcoach.com/terms/D/declining-balance-method-of-depreciation>.
10. Положення з бухгалтерського обліку 6/01 “Облік основних засобів”, затверджено наказом Міністерства фінансів Російської Федерації 30 березня 2001 р. № 26н, зареєстровано в Міністерстві юстиції Російської Федерації 28 квітня 2001 р. № 2689. URL: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=199487&fld=134&dst=100011,0&rnd=0.7550347104001115#04149534261205524>.
11. URL: <https://obd2bluetooth.ru/sposob-umenshaemogo-ostatka/>.
12. Інструкція про порядок нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів, затверджена Постановою Міністерства економіки Республіки Білорусь, Міністерства

фінансів Республіки Білорусь та Міністерства архітектури і будівництва Республіки Білорусь від 27.02.2009 р. №37/18/6. URL: <https://studopedia.info/5-62682.html>.

13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”, затверджено наказом Міністерства фінансів України 20 жовтня 1999 р. № 246, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02 листопада 1999 р. за № 751/4044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.

14. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

Телиш Д.О. здобувач 4-го року підготовки,
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Вінницький інститут Університету «Україна»
Науковий керівник: **Балахонова О.В.**, доктор економічних наук,
професор, професор кафедри бізнесу і права
Вінницький інститут Університету «Україна»

МЕТОДИКА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

METHOD OF FINANCIAL ANALYSIS OF MONEY FACILITIES OF ENTERPRISE

Анотація. У статті досліджено етапи фінансового аналізу грошових коштів підприємства. Виділена загальна класифікація факторів, що мають суттєвого впливу на зміну ефективності використання грошових коштів. Наведені задачі аналізу грошових потоків на підприємстві, які пов’язані з визначенням джерел та обсягів грошових надходжень, пошуком резервів їх зростання, обґрунтуванням обсягів та пріоритетності грошових видатків, забезпеченням збалансованості та синхронності між позитивними та від’ємними грошовими потоками, підтримкою стану динамічної платоспроможності підприємства, прискоренням обороту грошових коштів, підвищенням ефективності їх використання.

Ключові слова: грошові кошти, грошові потоки, фінансові потоки,

Abstract. In the article probed the stages of financial analysis of money facilities of enterprise. General classification of factors which have substantial influence on changing of efficiency of the use of money facilities is selected. The tasks of analysis of money streams on an enterprise, which are related to determination of sources and volumes of money receipts, search of backlogs of their growth, ground of volumes and priority of money charges, providing of balanced and synchronousness, between positive and negative money streams, support of the state of dynamic solvency of enterprise, acceleration of turn of money facilities, increase of efficiency of their use, are resulted.

Keywords: money facilities, money streams, financial streams

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку економіки нашої держави характеризується такими негативними рисами, як криза неплатежів, погіршення